

A close-up photograph of a hand holding a wicker basket filled with vibrant blue lavender flowers. The basket is made of light brown wicker. In the foreground, a yellow envelope is partially open, showing its flap. The envelope has a decorative border of small triangles along the edges. The background is softly blurred, showing more lavender flowers and a person wearing a light pink or white dress.

Nina George  
*Levandu  
kambarys*

Alma littera

– Maksas Dzordanas švytalarnas atėjo pramti Perdiu abu melionus. Jie buvo kvapnūs. Pavojingas kvapas – labai primena vasarą, praleistą drauge su \*\*\*.

– Sukirskim juos pietums, gerai? – pasiūlė jaunasis rašytojas.

Tas berniokas su ausinukais jau ėmė nervinti, bet Perdiu senokai pietavo ne vienas.

*O \*\*\* tas vyrukas būtų patikęs.*

Kai melionai buvo supjaustyti skiltelėmis, abu išgirdo kažką atkaukšint tilteliu.

Virtuvėlės tarpdury išdygo pirkėja, kuri lankėsi čia rytą. Jos akys buvo užverktos, bet žvilgsnis atviras.

– Gerai, tebūnie, – pasakė ji. – Duokit knygų, kurios mane paguos. Ir velniop tuos šiknius, kuriems aš nerūpiu.

Maksas nustojo kramtęs ir nustebeęs išpūtė akis.

## 6

Perdiu atsiraitojo baltų marškinių rankoves, pasitaisė juodą kaklaraišti, išsitraukė iš kišenėlės neseniai įsigytus skaitymo akinius ir mandagiu mostu pakvietė pirkėją žengti paskui jį į laivo salę, kur plakė literatūrinio pasaulio širdis: stovėjo patogus krėslas su pakoju, o pro dviejų metrų aukščio ir keturių metrų ilgio langą buvo matyti Eifelio bokštas. Žinoma, čia stovėjo ir stalelis rankinei pasidėti, padovanotas Perdiu motinos Lira-belės. Buvo ir senas pianinas. Nors skambinti Perdiu nemokėjo, vis tiek dukart per metus kviesdavo meistrą, kad šis suderintų instrumentą.

Pirkėjai, kurios vardas buvo Ana, Perdiu uždavė keletą klausimų: apie profesiją, rytinius įpročius, ar vaikystėje laikiusi naminių gyvūnėlių, apie ką svajojusi pastaraisiais metais, kokią knygą nese-

niai perskaičiusi. Ir dar – ar motina jai nurodinėdavusi, kaip dera rengtis.

Klausimai buvo gana intymūs, bet neįkyrūs. Paskui Perdiu nutilo. Geležinė taisyklė bylojo: uždavęs klausimus užsičiaupk. Ty-lėk ir atidžiai klausykis – tik taip suprasi, kas neramina prieš tave stovinčią sielą.

Ana dirbo televizijoje, reklamos skyriuje.

– Agentūroje, kur vyrų galiojimo laikas seniai pasibaigęs, – pasakojo ji. – Kuriems moteris – tai kavos virimo automatas, sukryžmintas su sofa.

Kiekvieną rytą Aną iš miego duobės ištraukdavo trys žadintuvai. Ji prausdavosi po karštu vandeniu, kad bent šiek tiek sušiltų prieš žvarbią dieną. Vaikystėje jai labai patiko naktinės pusbeždžionės – storuliai loriai, nuostabiai mieli drėgnansiai padarėliai. Vaikystėje ji dažniausiai mūvėdavo trumpom raudonos spalvos odinėm kelnėm. Motinai jos labai nepatiko. Fantazijose įsivaizduodavo save, vilkinčią vienais apatiniais, stovinčią prieš kokį svarbų vyrą ir staiga prasmengančią smėlyje. Vyrui tiesiai rankas, bet ne dėl to, kad ją išgelbėtų. Jiems reikia ne jos, o tik jos apatinių.

– Niekas niekada nėra man ištiesęs pagalbos rankos, – tyliai tarė ji. – Ničniekas, – pakartojo ir pakėlė į Perdiu blizgančias akis. – Na, ką? Esu kvaila, tiesa?

– Nelabai, – atsakė Perdiu.

Paskutinį kartą knygą į rankas Ana buvo paėmusi, kai dar buvo studentė. Tai buvo Žozė Saramago „Aklumas“. Perskaitė ir nutrenkė, nes apėmė neviltis.

– Nieko nuostabaus, – vėl prabilo Perdiu. – Ši knyga skirta ne tiems, kurie tik pradeda gyventi, o tiems, kurie jau įveikė pusę amžiaus. Kurie klausinėja savęs: kur, po velnių, dingo pirmoji gyvenimo pusė? Tiems, kurie į gyvenimą žiūri iš savo batų nosių perspektyvos ir nesidairo aplinkui norėdami suvokti, kur jie taip uoliai ir šauniai dumia ir kodėl dumia. Saramago istorijos skirtos

akliems regintiesiems, akliems gyvenimui. O jūs, Ana, nesate iš tokių, jūs matote gyvenimą.

Daugiau knygų Ana neskaitė. Ji vien tik dirbo. Daug ir ilgai, jausdama vis didesnę nuovargį. Iki šiol jai taip ir nepavyko darbe pranokti nė vieno vyruko, reklamuojančio skalbimo priemonės ar sauskelnės.

– Reklamos sritis – paskutinis patriarchato bastionas, – pasakė ji Perdiu ir ausis ištempusiam Džordanui. – Netgi svarbesnis nei kariškiai. Gyvenimas gražus tik reklaminiuose plakatuose, – atlikusi mažą išpažintį ji pakėlė galvą. „Ir ką pasakysit? – klausė jos akys. – Turiu šansą išgyti? Žiebkite teisybę, nesivaržykite.“

Jos išpažintis ponui Perdiu nepasirodė svarbi. Jis įsiklausė tik į Anos balsą – jo tembrą, kalbėjimo manierą. Įsidėmėjo atskirus žodžius, blykstelinčius įprastų frazių sraute. Tai buvo žodžiai-blyksniai, nusakantys, kaip toji moteris suvokia gyvenimo kvapus ir skonį. Kas jai iš tiesų svarbu, kas neramina ir kaip einasi šiuo metu. Ką ji norėjo nuslėpti už daugybės žodžių miglos.

Skausmas ir ilgesys – štai kokius du žodžius sužvejojo Perdiu. Ana vis kartojo „tai nebuvo planuota“ ir „šito nesitikėjau“. Ji kalbėjo apie „daugkartinius“ mėginimus ir „dvigubus slogučius“. Jos pasaulis buvo matematika – aplinka, kur nėra vietos iracionalumui ir abejonėms. Ji buvo uždraudusi sau kliautis intuicija ir tikėti iš pirmo žvilgsnio neįmanomais dalykais.

Tačiau tai dar ne viskas, ką išgirdo ir įsidėmėjo Perdiu. Taip, šitie dalykai liūdino moters sielą. O kas ją džiugino? Perdiu žinojo, kad mėgstami dalykai irgi palieka įspaudą žmogaus žodyne.

Madam Bernard, namo Nr. 27 savininkė, turėjo silpnębę au diniams. „Jau tos jo manieros! Kaip blogai išlaidyti marškiniai iš sintetinio audinio“, – nuolat kartodavo ji. Pianistė Klara Violeta mėgo muzikinius terminus: „Goldenbergų mergaitė motinai rūpi kaip trečias smuikas.“ Maisto produktais prekiaujantis Goldenbergas pasaulį suvokė per skonį, sakydavo: „Jo charakteris pradvisęs.“ Arba, kai turėdavo omeny kilimą karjeros laiptais: „Jis jau

pernoko.“ Jo keturiolikmetė dukra Brigita, toji „trečias smuikas“, labai mėgo jūrą, jautriųjų magnetą. Ji, graži mergaitė, taip apibūdino Maksą Džordaną: „Atrodo, tarsi iš Kasi miestelio žvelgtum į Viduržemio jūrą, tokią gilią ir tolimą.“ Akivaizdu, „trečias smuikas“ buvo įsimylėjusi jaunąjį rašytoją. Dar neseniai Brigita elgėsi kaip berniukštis, o dabar staiga užsimanė tapti moterimi.

Perdiu priminė sau, kad reikės duoti Brigitai knygą, kuri pirmosios meilės jūroje atsidūrusiai mergaitei taps išsigelbėjimo sala. O dabar jis pažvelgė į Aną.

– Ar dažnai atsiprašinėjat? – paklausė moters. Jis žinojo: moters jaučiasi kaltos net tada, kai neprasikalto.

– Ką turit omeny? Ar „atsiprašau, ne viską pasakiau“, ar „atsiprašau, kad tave įsimylėjau ir sunkinu tau gyvenimą“?

– Ir tai, ir tai. Bet kokius „atsiprašau, aš *kalta*“. Gali būti, kad tiesiog įpratote nuolat atsiprašinėti už tai, kad esate tas, kas esate. Dažnai būna, kad ne mes operuojam žodžiais, o žodžiai, kuriuos nuolat kartojame, savaip išoperuoja, pakeičia mus pačius.

– Jūs – labai keistas knygų pardavėjas, – nusistebėjo Ana. – Žinot šitai?

– Taip, žinau, madmuazele Ana.

Perdiu suminėjo keletą knygų ir paprašė Džordano atnešti jas iš „jausmų bibliotekos“.

– Štai, mieloj panele, – padavė Anai, – romanai, kurie padės sustiprinti dvasią, dalykinės knygos, išmokysiančios mąstyti kiek kitaip, ir eilėraščiai orumui atgauti.

Tai buvo knygos apie svajas, mirtį ir meilę, taip pat apie moters menininkės gyvenimą. Jis paklojo jai po kojomis mistines balades, senas skaudžias istorijas apie nuopuolius, pavojus ir išdavystes. Netrukus Ana žvelgė į šūsnį tomelių lyg moteris batų parduotuvėje – į kartonines dėžutes.

Perdiu norėjo susukti Anai jaukų literatūrinį lizdą. Ir kad ji suvoktų, kokią begalę temų gali pasiūlyti knygos. Kad ir kiek jų perskaitysi, visada bus naujų, nesiliaujančių mylėti skaitytojos ar

skaitytojo. Knygos – patikimiausias inkaras nežinios vandenyne: gyvenime, mylint, netgi po mirties.

Kai Anai į skreitą nuo lentynos liuoktelėjo Lindgren ir murkdama ėmė galąsti nagučius, išvargusi, nelaimingai įsimylėjusi, nuolat besigrauzianti moteris atsilošė krėslė, pečiai atsipalaidavo, kumščiai atsigniaužė. Jos veido raumenys nebebuvo įtempti – ji skaitė.

Perdiu stebėjo, kaip skaitant keičiasi Anos laikysena. Moteris tarsi įgavo naujus kontūrus. Atrodė, Anoje kažkas pabudo ir atsiliepa į perskaitytus žodžius. Ji tapo ir smuiku, ir smičiumi.

Perdiu įžvelgė džiugesį Anos akyse, ir jam sugniaužė širdį.

*Negi nėra knygos, kuri mane patį išmokytų griežti savąją gyvenimo melodiją?*

7

Perdiu įsuko į Montanjaro gatvę. O kaip Katerina jautėsi šioje tylioje triukšmingo Marė kvartalo gatvelėje? – galvoje sukirbėjo mintis.

– Katerina, – sumurmėjo Perdiu. – Ka-te-ri-na.

Kaip lengva ištarti šį vardą. Keista.

Gal namas Nr. 27 jai nepatinka? Gal jaučiasi jame lyg tremtyje? Gal ją nuolat persekioja vyro sviesti žodžiai „Man tavęs nebereikia“?

Prašalaičiai čionai užklysdavo retai. Namai aplinkui buvo nedideli, daugių daugiausia šešiaaukščiai, kiekvienas nudažytas skirtingai, švelnia spalva. Montanjaro gatvėje buvo įsikūrę kirpėjas, kepėjas, vynų pardavėjas ir alergiškasis prekiautojas tabaku. Buvo keli gydytojų kabinetai, keli biurai, o šiaip daugiausia gyvenimo žingsnis. Gatvelės galime pasakyti „Ti Breiah“ – breičišką kalbą.